

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA 4–5 YOSHLI BOLALARNI TARBIYALASHDA MILLIY O'YINLARNING AHAMIYATI

Muallif: Yusupova Nazokatxon Tulqinovna

Farg'ona shahar 2-son texnikumi maxsus fan o'qituvchisi

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim tashkilotlarida 4–5 yoshli bolalarni tarbiyalash jarayonida milliy o'yinlardan foydalanishning pedagogik, psixologik va tarbiyaviy ahamiyati yoritib berilgan. Milliy o'yinlar orqali bolalarda jismoniy rivojlanish, ijtimoiy faollik, nutqiy faollik, milliy qadriyatlarga hurmat va jamoada ishlash ko'nikmalarini shakllantirish masalalari tahlil qilingan. Shuningdek, tarbiyachilar faoliyatida milliy o'yinlardan samarali foydalanish bo'yicha tavsiyalar berilgan.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, milliy o'yinlar, bolalar tarbiyasi, jismoniy rivojlanish, ijtimoiylashuv, milliy qadriyatlar, pedagogik texnologiyalar.

KIRISH

Bugungi kunda maktabgacha ta'lim tizimida bolalarni har tomonlama rivojlantirish, ularni maktab ta'limiga puxta tayyorlash muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, 4–5 yosh davri bolaning shaxs sifatida shakllanishida muhim bosqich bo'lib, bu davrda ularning jismoniy, aqliy, ruhiy va ijtimoiy rivojlanishiga alohida e'tibor qaratish zarur.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'lim-tarbiya jarayonini qiziqarli, mazmunli va samarali tashkil etishda milliy o'yinlardan foydalanish katta ahamiyatga ega. Milliy o'yinlar xalqimizning ko'p asrlik tajribasi, madaniyati va tarbiyaviy an'analarini o'zida mujassam etgan bo'lib, ular orqali bolalarda milliy o'zlikni anglash, vatanparvarlik va jamoaviylik tuyg'ulari shakllanadi.

ASOSIY QISM

1. Milliy o'yinlarning tarbiyaviy ahamiyati

Milliy o'yinlar bolalarda axloqiy fazilatlarni shakllantirishda muhim vosita hisoblanadi. O'yin jarayonida bolalar bir-biriga hurmat bilan munosabatda bo'lishni, navbat kutishni, qoidalarga rioya qilishni o'rganadilar. Bu esa ularning ijtimoiy xulq-atvorini rivojlantiradi.

Masalan, "Oq terakmi, ko'k terak", "Chillak", "Uloq tortish" kabi o'yinlarning bolalar uchun moslashtirilgan shakllari jamoaviy harakat, hamkorlik va do'stlikni mustahkamlaydi. O'yin orqali bola o'zini erkin his qiladi, muloqotga kirishadi va ijobiy his-tuyg'ularni boshdan kechiradi.

2. Jismoniy rivojlanishda milliy o'yinlarning roli

4–5 yoshli bolalarda jismoniy faollik juda yuqori bo'ladi. Shu sababli milliy harakatli o'yinlar ularning mushaklarini rivojlantirish, muvozanatni saqlash, tezkorlik va chaqqonlikni oshirishga yordam beradi.

"Oqsoq quyon", "Qiz quvdi", "Kim tez?" kabi o'yinlar bolalarda yugurish, sakrash va muvofiqlashtirilgan harakatlarni rivojlantiradi. Bu o'yinlar nafaqat sog'lom turmush tarzini shakllantiradi, balki bolaning energiyasini to'g'ri yo'naltirishga ham xizmat qiladi.

3. Aqliy va nutqiy rivojlanishga ta'siri

Milliy o'yinlar davomida bolalar yangi so'zlarni o'rganadi, savollarga javob beradi, she'r va sanashmalarni yod oladi. Bu esa nutqning boyishiga, eslab qolish qobiliyatining rivojlanishiga yordam beradi.

O'yinlarda ishlatiladigan topishmoqlar, tez aytishlar va sanashmalar bolaning tafakkurini faollashtiradi, diqqatini jamlashga o'rgatadi. Natijada bola mantiqiy fikrlash va mustaqil qaror qabul qilish ko'nikmalarini egallaydi.

4. Milliy qadriyatlarni singdirishda o'yinlarning o'рни

Milliy o'yinlar orqali bolalar xalq an'analari, urf-odatlari va milliy madaniyat bilan tanishadi. Bu esa ularda o'z xalqiga bo'lgan hurmat va faxr tuyg'usini uyg'otadi.

Tarbiyachilar milliy o'yinlarni mashg'ulotlarga to'g'ri integratsiya qilgan holda bolalarga milliy kiyimlar, musiqa va xalq og'zaki ijodi namunalarini ham tanishtirishlari mumkin. Bu esa ta'lim jarayonini yanada boyitadi.

5. Tarbiyachi faoliyatida milliy o'yinlardan foydalanish metodikasi

Tarbiyachi milliy o'yinlarni tanlashda bolalarning yosh xususiyatlari, jismoniy imkoniyatlari va psixologik holatini hisobga olishi lozim. O'yinlar qisqa, qiziqarli va xavfsiz bo'lishi kerak.

Shuningdek, tarbiyachi o'yin jarayonida barcha bolalarning ishtirokini ta'minlashi, faol bo'lmagan bolalarni ham rag'batlantirishi muhim. O'yin yakunida esa bolalarni maqtash, ijobiy baholash orqali ularning o'ziga bo'lgan ishonchini oshirish mumkin.

6. Milliy o'yinlarning emotsional rivojlanishga ta'siri

4–5 yoshli bolalarda emotsional holat tez o'zgaruvchan bo'lib, ular quvonch, xafalik, hayajon kabi his-tuyg'ularni ochiq namoyon etadilar. Milliy o'yinlar bolalarning emotsional holatini barqarorlashtirishda muhim rol o'ynaydi. O'yin jarayonida bola quvonadi, o'zini erkin his qiladi va stress holatidan chiqadi.

O'yin davomida bolalar muvaffaqiyatga erishganda quvonadi, yutqazganda esa sabr qilishni o'rganadi. Bu esa ularda irodaviy sifatlar, o'zini boshqarish va hissiyotlarni nazorat qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Ayniqsa, jamoaviy o'yinlarda bolalar bir-birini qo'llab-quvvatlash, dalda berish kabi ijobiy hislatlarni egallaydi.

Shuningdek, milliy o'yinlar bolalarda qo'rquv, tortinchoqlik va ishonchsizlikni kamaytirishga yordam beradi. Faol harakatlar, kulgili vaziyatlar bolaning ruhiy holatini ko'taradi va ijtimoiy muhitga tez moslashishiga yordam beradi.

7. Inklyuziv ta'limda milliy o'yinlardan foydalanish imkoniyatlari

Hozirgi kunda maktabgacha ta'lim tizimida inklyuziv ta'limga katta e'tibor qaratilmoqda. Ya'ni, jismoniy yoki psixologik rivojlanishida ayrim cheklavlari bo'lgan bolalar ham sog'lom tengdoshlari bilan birgalikda ta'lim-tarbiya jarayonida

ishtirok etmoqda. Bunday holatda milliy o'yinlar barcha bolalarni faol jalb qilish uchun qulay vosita bo'lib xizmat qiladi.

Tarbiyachi o'yinlarni bolalarning imkoniyatlariga moslab soddalashtirishi, har bir bola o'ziga qulay rolni bajarishini ta'minlashi mumkin. Masalan, kam harakatlanuvchi bolalar uchun sanash, qoidalarni eslatish yoki kuzatuvchi vazifasi berilishi mumkin. Bu orqali ular ham jamoaning muhim a'zosi ekanini his qiladi.

Inklyuziv muhitda milliy o'yinlar bag'rikenglik, mehr-oqibat va o'zaro yordam tuyg'ularini rivojlantiradi. Bolalar bir-birining farqlarini qabul qilishni, yordam berishni va birgalikda quvonishni o'rganadilar.

8. Ota-onalar bilan hamkorlikda milliy o'yinlarni rivojlantirish

Bolani tarbiyalash jarayonida faqatgina ta'lim muassasasi emas, balki oila ham muhim o'rin tutadi. Shu sababli milliy o'yinlarni nafaqat bog'chada, balki uy sharoitida ham davom ettirish maqsadga muvofiqdir.

Tarbiyachilar ota-onalarga milliy o'yinlar ro'yxatini tavsiya etishlari, ularni qanday o'ynash bo'yicha tushuntirishlari mumkin. Ota-onalar farzandlari bilan birga o'yin o'ynab, nafaqat bolani rivojlantiradi, balki oilaviy munosabatlarni ham mustahkamlaydi.

Oilada o'ynaladigan milliy o'yinlar bolaning ota-onaga bo'lgan ishonchini oshiradi, muloqotni kuchaytiradi va bolaning emotsional xavfsizligini ta'minlaydi. Bu esa bolaning umumiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

9. Milliy o'yinlarni zamonaviy pedagogik texnologiyalar bilan uyg'unlashtirish

Bugungi kunda ta'lim jarayonida zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish muhim hisoblanadi. Milliy o'yinlarni ham innovatsion usullar bilan uyg'unlashtirish orqali mashg'ulotlarni yanada samarali qilish mumkin.

Masalan, interfaol metodlar, guruhlarda ishlash, musiqali mashg'ulotlar va multimediali ko'rgazmalar bilan birgalikda milliy o'yinlardan foydalanish bolalarda katta qiziqish uyg'otadi. Shu orqali an'anaviy o'yinlar zamonaviy ta'lim talablari bilan uyg'unlashadi.

Bu yondashuv bolalarda nafaqat milliy qadriyatlarga hurmatni, balki yangi bilimlarga qiziqishni ham kuchaytiradi. Natijada ta'lim jarayoni yanada mazmunli va samarali bo'ladi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, maktabgacha ta'lim tashkilotlarida 4–5 yoshli bolalarni tarbiyalashda milliy o'yinlardan foydalanish ta'lim-tarbiya jarayonining samaradorligini oshiradi. Milliy o'yinlar bolalarning jismoniy, aqliy, nutqiy va ijtimoiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi hamda milliy qadriyatlarni singdirishda muhim vosita bo'lib xizmat qiladi.

Shu sababli tarbiyachilar milliy o'yinlarni mashg'ulotlarning ajralmas qismi sifatida qo'llashlari, ularni zamonaviy pedagogik yondashuvlar bilan uyg'unlashtirgan holda tashkil etishlari zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR VA INTERNET SAYTLAR

1. Karimova S. Maktabgacha pedagogika. — Toshkent: O'qituvchi, 2020.
2. Abduqodirov A. Bolalar psixologiyasi. — Toshkent: Fan, 2019.
3. O'zbekiston Respublikasi "Maktabgacha ta'lim to'g'risida"gi Qonuni.
4. Ismoilova M. Milliy o'yinlar va tarbiya. — Toshkent, 2018.
5. www.edu.uz — O'zbekiston Respublikasi ta'lim portali.
6. www.mpe.uz — Maktabgacha ta'lim vazirligi rasmiy sayti.
7. www.ziynet.uz — Ta'lim portali.
8. www.pedagog.uz — Pedagogik maqolalar sayti.
9. Wikipedia.org — Milliy o'yinlar haqida ma'lumotlar.